

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент”
по научна област 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология (Български език. Старобългарски език)
обявен от СУ “Св. Климент Охридски”, ДВ, бр. 64 / 16.08.2016

рецензент: проф. дфн Татяна Димова Славова

Единствен кандидат по обявения конкурс за доцент е гл. ас. д-р Анета Гергова Димитрова.

Тя завършва бакалавърска (2001) и магистърска (2002) степен в специалността Българска филология в СУ “Св. Климент Охридски” и бакалавърска степен по класическа филология във ФКНФ на СУ “Св. Климент Охридски” (2000–2004). През 2008 г. след редовна докторантура по старобългарски език получава научната и образователна степен “доктор” с дисертация на тема *Синтаксис на преславските преводни жития (Антоний Велики, Нифонт, Теодор Студит, Йоан Златоуст)*. Първоначално е назначена за асистент по класически езици към Катедра по чужди езици, Филологически факултет, ЮЗУ “Неофит Рилски” (2007–2008), а от 2008 г. е асистент, впоследствие старши (от 15.12.2008) и главен (от 08.02.2010) асистент по старобългарски език към Катедрата по кирилometодиевистика, ФСлФ в СУ „Св. Климент Охридски”. Специализирала е във Виенския университет при проф. Йоханес Райнхарт (2005–2006, 2013–2014) и в Регенсбургския университет при проф. Ернст Ханзак (2010). Д-р Димитрова е съучредител и член на Асоциацията за развитие на университетското класическо образование (АРУКО), член на Центъра за изследване на историята и културата на Средиземноморието и Югоизточна Европа „Валдемар Церан” *Ceraneum* (Лодз, Полша), член на Асоциацията на византинистите и медиевистите в България. От 2015 г. А. Димитрова е член на редколегията на авторитетното медиевистично списание *Старобългарска литература*. Владее руски, английски, немски, френски, старогръцки, латински и старобългарски.

В конкурса за “доцент” гл. ас. д-р Димитрова участва с една монография, 11 статии (една в съавторство, две под печат), 5 рецензии, 1 персоналия, 1 обзор, публикувани след защитата на дисертационния труд (2008) в специализирани национални и международни издания в България, Англия, Литва, Чехия, Германия. Сериозната филологическа подготовка на гл. ас. д-р Димитрова в областта на класическите езици ѝ позволява

задълбочено и с лекота да разработва проблеми от различни сфери на филологическото познание – компаративната славяно-византийска текстология, славянската историческа лексикология и семантика, средновековната преводаческа практика, средновековната славянска агиография и ораторска проза, византийската патристика, римската литература от класическия и късноантичния период.

Монографията *Златоструят в преводаческата дейност на старобългарските книжовници* (400 с., 2016) проучва първите 45 слова от пространната редакция на хомилетичния сборник, за които през последните години в медиевистиката се натрупаха достатъчно текстологични, палеографски и правописни свидетелства, че представят най-архаично ядро в славянската ръкописна традиция. Д-р Димитрова продължава и доразвива тази изследователска традиция, като се обръща към езика и спецификата на превода на всяко едно от словата на хомилетичния сборник, поставени в контекста на гръцкия оригинал. Избраните от нея лингвистични критерии от областта на морфологията, синтаксиса и лексиката следват един относително устойчив и повтарящ се модел, което осигурява съизмеримост на установените от нея прилики и отлики на превода. Намирам този авторски подход за правилен и гарантиращ обективност на резултатите, а поставеният в началото на всяко слово синопсис сполучливо въвежда читателя в тематиката. Участничката в конкурса акцентира върху най-слабо проучения аспект на книжовния старобългарски език – синтаксиса – и в частност членуваните конструкции, инфинитивните и причастните конструкции, падежния синтаксис, гръцкото синтактично влияние, преводаческите грешки, неразбраните места. Специално ще подчертая факта, че д-р Димитрова работи преди всичко с ръкописни свидетели – 6 преписа за славянската традиция и 22 за гръцката, които привлича de visu, по дигитални копия и микрофилми, включително и използвайки електронните ресурси на големи европейски библиотеки. Подбраните морфологични и лексикални маркери са и представителни, и специфични за старобългарската книжнина, което позволява езикът на Златоструя да се открие на фона на преславската книжовна продукция. Би било интересно в бъдеще д-р Димитрова да разшири матрицата с други още по-характерни морфологични показатели (ако такива се установят) като форми за условно наклонение с *вимь* и *ашти/ аштишѧ* или употребени след старите наречия *ѡша* и *гароу*, перфектни форми без елово причастие и др. С вещина са

коментирани по-интересните преводачески решения, неточностите и преосмислянията, преписваческите грешки. Монографията на гл. ас. д-р Димитрова е първото по рода си лингвистично систематично изследване на най-старинната част на колекцията Златоструй, което потвърждава и доразвива с нови езикови данни тезата за многообразието на преславската преводната книжнина като нейна присъща особеност. Много точна илюстрация на тази особеност в областта на лексиката е гръцко-старобългарският словник на съответствията (Приложение 4). Важна стъпка за популяризирането на Златоструя е издаването на 3 непубликувани слова от пълната редакция (L12, 40, 42), заедно с гръцкия текст по оксфордския ръкопис New College 75–76.

Върху текстове от Златоструя в други свои публикации гл. ас. д-р Димитрова обследва необичайни и редки лексикални значения (№ 2 от списъка с публикациите), гръцките версии на Златоустовите коментари върху Посланието на ап. Павел до Тит, Деяния на апостолите (№ 3) и Първо послание на ап. Павел до коринтяни (№ 5), текстовата история на различни слова (№ 6). Обект на изследователския интерес на авторката са и слова на Йоан Златоуст в състави извън Златоструя като Станиславовия чети-миней (№ 4), Беседата на презвитер Козма срещу богомилите (№ 7), Изборника от 1076 г. (№ 8). Като привлича множество неиздадени славянски и гръцки ръкописи и ги разглежда в съпоставителен план, гл. ас. д-р Димитрова проучва също и агиографски текстове като Житието на св. Теодора Александрийска (№ 9), Житието на св. Антоний Велики (№ 10), Житието на св. Йоан Златоуст (№ 11), за да изясни текстовата им история и преводаческата техника. Тези нейни публикации, както и цялостната ѝ научна продукция, имат важна методологическа стойност по отношение на съпоставителното изучаване на старобългарските преводи от гръцки. Неслучайно трудове на д-р Димитрова се цитират многократно (32 са забелязаните цитирания според приложената справка) от учени от България, Русия, Великобритания, Чехия, Сърбия, Хърватия, Полша. Заслужава да се спомене и работата ѝ по подготовката на издание на Житието на Теодора Александрийска (Институт за славистика към Виенския Университет).

Преподавателският стаж на гл. ас. д-р Димитрова включва семинарни занятия по задължителните дисциплини *Старобългарски език* и *Гръцки език* (бакалавърска степен), курсове в МП “Старобългаристика” (*Византийски гръцки език*, *Старобългарски език*,

Текстология и критика на текста), избираем курс при задочници *Стратегии на средновековния превод – премълчаното в старобългарската проповед*, а по програмата за преподавателска мобилност „Еразъм+” – занятия по старобългарски език в Лодския университет (2012) и в университета в Берн (2014). По своя инициатива през последните години гл. ас. д-р Димитрова води старобългаристичен кръжок със студенти, проявили интерес към филологическата медиевистика. Участвала е в няколко летни школи – по средновековна кодикология и палеография (CEU, Будапеща, 2011), по интерактивни методи за изследване на историческото словно богатство (Пампорово, 2011), по палеославистика и медиевистика (Трявна, 2010). За последните 8 години е изнесла доклади на 17 различни научни форуми, включително и международни в България, Виена, Лондон, Нови Сонч (Полша), Белград (ще отбележа особено 22 и 23 конгрес по византистика). Била е част от научноизследователски екипи на 5 проекта с разностранни цели (каталогизиране и проучване на съчиненията от Йоан Златоуст в старобългарски превод, издание и изследване на Станиславовия чети-миней, светци и свети места в България, компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания, история и историзъм в православния славянски свят).

Всички тези научни изяви показват желанието на гл. ас. д-р Димитрова да се развива и усъвършенства професионално. Нейната научноизследователска и преподавателска квалификация, която напълно отговаря на законовите изисквания (чл. 24 от ЗРАСБ, чл. 53 от Правилника за прилагане на ЗРАСБ и чл. 105, 114 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ “Св. Климент Охридски”), ми дава основание убедено да предложа на почитаемото научно жури гл. ас. д-р Анета Димитрова да заеме академичната длъжност “доцент” по професионално направление 2.1. Филология (Български език. Старобългарски език).

17.12.2016
София

проф. дфн Т. Славова